

דף מקורות לשיעור – מהות שמו של אדם

מקור 1 – ברכות ז ע"ב :

"מנלן דשמה גרים? א"ר אלעזר: דאמר קרא 'ולכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ' (תהילים מו, ט), אל תקרי שמות אלא שמות".

מקור 2 – יומא פג ע"ב

"ר"מ ור' יהודה ור' יוסי הוּו קא אזלי באורחא. ר' מאיר הוּו דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הוּו דייקו בשמא. כי מטו להווא דוכתא בעו אושפיזא, יהבו להו. אמרו לו: מה שמך? אמר להו: כידור. אמר: ש"מ אדם רשע הווא, שנאמר 'כי דור תהפוכות המה' (דברים לב, כ). ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה... למחר, אמרו לו: הב לן כיסן, אמר להו: לא היו דברים מעולם. אמר להו ר"מ: אמאי לא דייקיתו בשמא?... ולבסוף הוּו דייקי בשמא...".

מקור 3 – סוטה לד ע"ב

"אמר רבי יצחק: דבר זה מסורת בידינו מאבותינו, מרגלים על שם מעשיהם נקראו ואנו לא עלתה בידינו אלא אחד (במדבר יג, יג) 'סתור בן מיכאל' – סתור, שסתר מעשיו של הקב"ה. מיכאל - שעשה עצמו מך. אמר רבי יוחנן: אף אנו נאמר 'נחבי בן ופסי' – נחבי: שהחביא דבריו של הקב"ה, ופסי: שפיסע על מידותיו של הקב"ה".

מקור 4 – מדרש תנחומא האזינו, אות ח

"לעולם יבדוק אדם בשמות, לקרוא לבנו שם הראוי להיות צדיק, כי לפעמים השם גורם טוב, או גורם רע".

מקור 5 – בראשית ב, כ

"וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה..."

רמב"ן: "וקריאת השמות על דעת המפרשים (רש"י, ורד"ק) כפשוטו, שיהא לכל אחד שם לעצמו, כדי שיהיו ידועים וניכרים לתולדותיו בשמות אשר יקרא להם, כי הוא יהיה שמו לעולם... ולפי דעתי שקריאת השם הוא העזר והענין כי הקב"ה הביא כל חית השדה וכל עוף השמים לפני אדם והוא הכיר טבעם וקרא להם שמות, כלומר השם הראוי להם כפי טבעיהם".

מקור 6 – כתבי האריז"ל שער הגלגולים, הקדמה כג

"כאשר נולד האדם וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא...".

מקור 7 – בן יהוידע – יומא לח ע"ב

"כאשר נולד האדם וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם אינו באקראי ובהזדמן, אלא הקב"ה משים בפיהם השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא, כמ"ש 'אשר שם שמות בארץ', כפי מקום האבר העליון, אשר ממנו חוצב והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנודע, ולכן אמרז"ל: 'שמא גרים', וזהו טעם אל ריב"ק ור"מ דהוּו בדקי בשמא".

מקור 8 – בראשית רבא לו, ז

רבי יוסי ורפון שמעון בן גמליאל, רבי יוסי אומר: הראשונים על ידי שהיו מכירים את יחוסיהם היו מוציאים שמן לשם המארה, אבל אנו שאין אנו מכירים את יחוסינו, אנו מוציאים לשם אבותינו. רשב"ג אומר: הראשונים על ידי שהיו משתמשין ברוח הקדש, היו מוציאים לשם המארה, אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקדש אנו מוציאים לשם אבותינו.

מקור 9 – תורה תמימה בראשית פרק לב הערה ד

"וראינו להעיר כאן מה שתפסו העולם להזהר מחמת חשש סכנה ע"פ צואת ר"י חסיד בעניני זיווגים, שלא יהא שם החתן והחותן או שם הכלה וחמותה שוים. ורבים רצו להקל בזה והמציאו סברא לומר דר"י לא צוה אלא למשפחתו וכדומה..."

אבל לי נראה דדבר זה אסור לא מחשש סכנה אלא מעיקר הדין, והוא ע"פ מה דקיי"ל דאסור לקרוא לאביו בשמו, וכן אסור לקרוא בפניהם לאחרים ששם כשם אם לא שישנה שם, [ולדעת הרמב"ם בפ"ו מממרים אסור אפילו שלא בפניו לקרוא לאחרים ששם כשם היכא שהשם מצויין ואינו רגיל, יעו"ש], ולפי"ז הלא אי אפשר לחתן וחותר או לכלה וחמותה ששמותיהן שוין לדור ביחד, כי הלא הבת לא תוכל לקרוא לבעלה בשמו מפני אביה ששמו כשמו [ולדעת הרמב"ם בשם מצויין אפילו שלא בפניו], וכן הבעל לאשתו ששמה כשם אמו, ואין לסמוך על שני השם דלאו כולי עלמא דינא גמירי, וגם לפעמים אי אפשר בזה, וכה הלא אפשר להכשל בבטול מצות כבוד אב ואם שהיא מדאורייתא, ודו"ק.

גם אפשר לומר בטעם מניעת דבר זה ע"פ מ"ש במ"ר פ' נח פ' ל"ז, אמר ר' יוסי, הראשונים על ידי שהיו מכירים את יחוסיהם היו מוציאים שם לשם המארה, אבל אנו שאין אנו מכירין את יחוסנו אנו מוציאים את שמותינו לשם אבותינו, והבאור הוא, דמפני שאנו נעים ונדים בגלות ראוי לנו לזכור השתלשלות יחוס אבות על ידי שהאבות יקראו לבניהם בשם אבותיהם [של האבות] המנוחים, וכמו שנוהגים בזה"ז, וגם בתלמוד מצינו מנהג זה בכ"מ. כמו בגיטין ל"ג ב' ר' פרטא בנו של ר"א בן פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול, ושם אביי הי' נחמני ע"ש זקנו, וע' מו"ק כ"ה ב' וביומא ל"ח ב'.

והנה אם יהיו שמות החתן והחותן שוים אז לא יוכלו החתן ואשתו לקרוא לבנם בשם חותנו ואבי אשתו, יען כי גם שמו של החתן כשמו, וכן בבנות, בכלה וחמותה, והרי דבר זה גורם למניעת מרגלית יקרה לתכלית זכרון שלשלת יחסו".

מקור 10 – שו"ת דברי מלכיאל חלק ג סימן עה

ע"ד מי שיש לו בת ששמה שמחה אם יוכל לקרוא גם לבנו בשם שמחה...

ובאמת בימי הראשונים לא נמנעו מלקרוא שם אחד לשני בנים. וכן מצינו בדה"א ג' שדהמע"ה קרא לשני בניו אלישמע ואליפלט ולקמן יבואר. וכן מצינו בש"ס שקראו לשני בני רב חסדא מר כמ"ש רש"י בכתובות פ"ט ע"ב ותו' ב"ב ז' ע"ב. ומשמע ברש"י שם שאח"כ קראום מר ינוקא ומר קשישא לסימנא. ובמדרש ב"ר פל"ז איתא שהראשונים ששימשו ברוח הקודש קראו שם לבניהם לשם המאורע ואנו שאין לנו רוח"ק אנו קוראים לשם אבותינו. ונראה שבעת שקראו על שם המאורע לא הקפידו לקרוא שני בנים בשם אחד אם נודמן להם לפי המאורע לקרוא כן. אבל כשקראו לשם אבותיהם נמנעו מלקרוא שני בנים בשם אחד. כי אין זה כבוד לאבות שנראה כאלו יש לו שני אבות. ומפני טעם זה המנהג לדבר עם אב ואם בלשון יחיד ולא בלשון רבים כנהוג לדבר עם מי שגדול ממנו. והיינו להורות שאין לו אלא אב ואם אחד ולא שנים. ובפרט לפ"ד דורשי רשומות שנשמת האב נכללת בנשמת הבן ולזה נהגו לקרוא בשמו. א"כ

ודאי שאין לקרוא שני בניו בשם אחד. ומה שקרא ר"ח שני בניו בשם אחד נראה ג"כ שקראם על שם המאורע. כי ידעו אשר האמוראים השתמשו לפעמים ברוה"ק או ע"י חלום וכדומה:

ואפשר הטעם שבאמת אין נאות שיקראו שם אחד לשני אחים שמצויים יחד בבית עם נשותיהם. **ואפשר שיבוא מזה מכשול ע"י שיקראו את נשותיהם או נשותיהם יקראו להם...** והנה הראשונים שקראו לשם המאורע היו משנים אח"כ שמותם ג"כ לפי צורך המאורע. וכמו שמצינו בכמה מקומות ששינו שמם אח"כ. ומשה קרא להושע יהושע. ולזה קראו אח"כ לבני ר"ח מר ינוקא ומר קשישא שיהא לסימן ביניהם. ולזה שפיר יכלו לקרוא לשני בנים בשם אחד לפי שאח"כ ישנו קצת שמם לעשות סימן והבדל ביניהם. אבל עכשיו שקוראים לשם אבות אין משנים שמותם בשביל איזה מאורע כדי שלא יתבטל שם האב. ורק מחמת חולי משנים ע"פ דברי הש"ס ברי"ה ט"ז ששינוי השם משנה הגז"ד. ואין חוששים לשינוי שם האב. אחרי דבלא"ה הוא מסוכן ואם ימות יתבטל שם האב. אבל בלא חולי אין המנהג לשנות שם איש. ולזה אין קוראים לשני בנים בשם אחד. כי כשיגדלו לא יוכלו לשנות שמם:

עכ"פ מוכח מזה שהיו קוראים בשם אחד לשני בנים. ורק אח"כ היו משנים את שם אחד מהם לסימן. ואצלנו שאין משנים השם אח"כ שלא מחמת חולי. אין קוראים לב' בנים בשם אחד. ולזה בני"ד נראה שאין לקרוא בשם אחד לבן ולבת. כי מה חילוק יש בזה. דאם הטעם משום חשש מכשול. יש בזה ג"כ חשש זה. ואי נימא הטעם משום עין הרע. שייך גם בזה. ובלא"ה אני תמה במה שנהגו לקרוא לנקיבות בשמות שנקראים בהם זכרים. ואין ראוי לעשות כן ויש בזה כמה חששות. וזכר לדבר יש מאיסור דאשה לא תלבש שמלת גבר. וע"ל ס"ס קי"ג:

מקור 11 – שו"ת ציץ אליעזר חלק יא סימן נו

אם מותר לקרוא לאח ואחות בשם שרשי אחד אחרי שם אביו או אמו.

נשאלתי באחד שכשנולדה לו בת, וחשש לפן לא יוליד עוד זכר, נתן לה שם אליעזרא אחר אביו שהיה שמו אליעזר, ולאחר מיכן נולד לו בן זכר ורצונו כעת לקרוא לו בשלימות אחר שם אביו אליעזר, אם אפשרי הדבר, או לא.

(א) והנה בעצם הדבר אם אפשרות לאדם לקרוא לב' בניו בחייהם בשם אחד בתחילת העיון נופל במחשבה להביא ראיה להיתרא מהא דרב חסדא קרא לשני בניו בשם אחד, לאחד מר ינוקא ולשני מר קשישא, ומפרש רש"י בכתובות ד' פ"ט ע"ב וז"ל: שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר ינוקא עכ"ל. הרי בהדיא שרב חסדא קרא לשני בניו בחייהם בשם שוה אחד מר. ורק להיכרא להבחין למי שקוראים היו קורין לגדול בשם ליווי של קשישא ולקטן בשם ליווי של ינוקא, ורש"י לא כותב אפילו שרב חסדא בעצמו הוא שהוסיף להם שם ליווי זה, אלא כותב בלשון רבים היו קורין והיינו דבני האדם המה שהוסיפו להם שם ליווי זה להיכרא. אבל רב חסדא בעצמו בנתנו להם שם קרא להם בשם שוה מר בלי כל שם ליווי... עכ"פ גם לפ"ז נשמע מיהת דכל שיש להם הוספת שם, וה"ה ממילא גם שינוי שם כל שהו האחד ממשנהו אין קפידא.

(ד) אחת היא שראיתי בשו"ת דברי מלכיאל ח"ג סי' ע"ה (שמציין אליו ג"כ הדר"ת שם) שהגם ששאלתו שם היתה כפי שמצטט הדר"ת שם במי שיש לו בת ששמה שמחה אם יוכל לקרוא גם לבנו בשם שמחה, אבל בתשובתו שם הוא נגש בגישה מיוחדת לענין, הוא כותב שיש לחלק בזה בין אם קוראים את השמות על שם איזה מאורע או כשקוראים לשם אבותיהם, ולכן אין ללמוד ממה שהוזכר מזה בחז"ל כי במדרש איתא שהראשונים ששימשו ברוח הקודש קראו שם לבניהם לשם המאורע, ואנו שאין לנו רוה"ק אנו קוראים לשם אבותינו, ועל כן בשעה שקראו על שם המאורע לא הקפידו לקרוא שני בנים בשם אחד אם נזדמן להם לפי המאורע לקרוא כן, אבל כשקראו לשם אבותיהם נמנעו מלקרוא שני בנים בשם אחד כי אין זה כבוד לאבות שנראו כאילו יש לו שני אבות, ובפרט לפ"ד דורשי רשומות שנשמת האב נכללת בנשמת הבן ולזה נהגו לקרוא בשמו א"כ ודאי שאין לקרוא שני בנים בשם אחד, ולכן אנו נמנעים מלקרוא בשם אחד לשני בנים שאין זה כבוד להאבות, ומתוך זה נשתרבב שאף אם קראו השם שלא על שם האבות

ג"כ אין קוראים לשני בנים בשם אחד. ועוד מוסיף הדברי מלכיאל נימוק לזה מפני שבאמת אין נאות שיקראו שם אחד לשני אחים שמצויים יחד בבית עם נשותיהם, ואפשר שיבוא מזה מכשול ע"י שיקראו את נשותיהם או נשותיהם יקראו להם, ורק הראשונים שקראו לשם המאורע היו משנים אח"כ שמותם ג"כ לפי צורך המאורע וכו' אבל עכשיו שקוראים לשם אבות אין משנים שמותם בשביל איזה מאורע כדי שלא יתבטל שם האב, ולזה אין קוראים לשני בנים לשם אחד.

ומענין הדבר שבדברי סיכומו של הדברי מלכיאל לענין נידונו במי שיש לו בת ששמה שמחה אם יוכל לקרוא גם לבנו בשם שמחה, מזכיר כאמור רק חששת המכשול, או טעמא דעין הרע שמוזכר באדני פז, ואינו חוזר להזכיר גם טעמו העיקרי שכתב מקודם לזה משום כבוד אבות והמשכת נשמת האב בנשמת הבן, וכי נאמר שלאחר מיכן חזר מטעמו זה שפתח בו בתחילה? או דילמא מפני שהמדובר בנידונו היה לא בקריאה על שם אבות אלא בקריאה על שם מי שהוא אחר? ועכ"פ בקריאת שם שלא על שם אבות אלא על שם אחר יש להתיר גם אליבא דהדברי מלכיאל לקרוא לשנים מצאצאיו בשינוי שם קצת או בהוספת שם, דהא בכה"ג ליכא כבר לא משום חששת מכשול ולא משום עין הרע.

יש ליעץ לשואל להדר שלא לקרוא, בכדי לחוש לטעמו הראשון של הדברי מלכיאל, ובכלל יש גם מקום ליעץ שלא לקרוא נקבה אחר שם של זכר וכן להיפך כיעוין מ"ש בזה בספרי שו"ת ציץ אליעזר ח"ז סי' מ"ט פ"ג ע"י שם, אבל אם השואל עומד על כך לדעת אם אבל אפשרי לקרוא בכזאת אפשר להתיר לו.

מקור 12 – בראשית לח, יח

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁהּ כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִמְיֹן.

רמב"ן: והנכון בעיני, כי אמו קראתו 'בן אוני' ורצתה לומר: בן אבלי, 'לא אכלתי באוני' (דברים כו, יד), ואביו עשה מן אוני – כוחי, מלשון 'ראשית אוני' (בראשית מט, ג) ולכן קרא אותו בנימין - בן הכח, או בן החוזק, כי הימין בו הגבורה וההצלחה, כענין שכתוב (קהלת י ב) 'לב חכם לימינו...'.
וַתִּמְחַר וַתִּגְדֹּל בֶּן וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ עֵר. וַתִּמְחַר עוֹד וַתִּגְדֹּל בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אוֹנָן

מקור 13 – בראשית לח, ג – ד

וַתִּמְחַר וַתִּגְדֹּל בֶּן וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ עֵר. וַתִּמְחַר עוֹד וַתִּגְדֹּל בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אוֹנָן

רמב"ן: ויקרא את שמו ער. יהודה קרא לבנו ער, מלשון 'עוררה את גבורתך' (תהלים פ, ג) ואשתו קראה שם השני אוני ולא סיפר הכתוב למה. ויתכן שתקש בלדתה כי דרך נשים לקרא שם בניהם על זה, כאם יעבץ (דהיי"א ד, ט) שקראה שמו יעבץ לאמר כי ילדתי בעצב... והוא מלשון 'ויהי העם כמתאוננים' (במדבר יא, א) 'מה יתאונן אדם חי' (איכה ג, לט), כמו 'בן אוני דרחל' (בראשית לה, יח) ויהודה לא הקפיד לשנות שמו, כיעקב אביו...".

מקור 14 – שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קא - זכות האם לקריאת שם לולד הראשון

הנה בדבר ולד שנעדר שני ימים אחר לידתו ועתה נולד ולד שני לאורך יו"ש = ימים ושנים = וטוענת האם שהזכות שיש לה לפי מנהג העולם שולד הראשון יקראו בשם ממי שרוצה היא ממשפחתה הוא על ולד זה והאב טוען שהפסידה זכותה, פשוט לע"ד שהצדק אתה לבד, שיותר נוטה שהיה נפל, אלא אפילו אם היה ידוע שאינו נפל ומת מאיזה סיבה נמי לא הפסידה זכותה... אבל בהא דזכות לקריאת השם דאיכא להאם על ולד הראשון דהוא מצד מנהג אותו המקום...

ועוד נראה לע"ד בנולדו תאומים ומי שיצא ראשון נחלה ונדחה מילתו והשני היה בריא ונימול בזמנו ששם ולד השני שנקרא תחלה הוא השם השייך לה דהזכות הוא על שם הראשון אף שיקראו שם הראשון לולד השני.

והנני ידידו מברכו בחנוכה שמח, משה פיינשטיין.

מקור 15 – שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קכב – האם eienf לקראו ע"כ אדם

נת

אם יש קפידא לקרא שם תינוק על שם קרוב אחד שמת צעיר כבן כ"ח שנה, ט"ו טבת תשכ"ח.

הנה בדבר ליתן שם לתינוק הנולד בשם שנקרא אחד קרוב שמת צעיר לימים, יש בזה קצת קפידא. דהא איתא בישי"ש גיטין פ"ד סימן ל"א בדיני השמות, בשם ישעיה כתב דאף שישעיהו הנביא היה נקרא 'ישעיהו', אין העולם רגילין לקרות ע"ש הנביא משום דריע מזליה, שנהרג, אלא קראו אותו ישעיה על שם ישעיה שנמצא בדה"י, והובא בב"ש בשמות אנשים אות י', אבל כתב שהרמ"א שכתב (אהע"ז בסימן קכ"ט סעיף כ"ו) דצריך בסתמא לכתוב 'גדליהו', אם לא שאומר בודאי ששמו 'גדליה' פליג, דהא טעם הרמ"א הוא דבסתמא נקרא אחר גדליהו בן אחיקם אף שנהרג... ולכן מן הראוי להקפיד שלא לקרא בשם מי שהיה ריע מזליה....

אבל לא ידוע במת על מטתו כשלא היה זקן באיזו שנים שייך להחשיב שהוא ריע מזליה דהא שמואל הנביא ושלמה המלך חיו רק נ"ב שנה ורגילין טובא ביותר לקרא בשמם שמואל ושלמה, וחזקיהו המלך חיה רק נ"ד שנה וקורין בשמו, וא"כ אפשר שלא נחשב ריע מזליה כלל במת על מטתו אף שהיה עוד צעיר מזה במותו דהשנים שנקצבו להאדם אולי אינו ענין קללה, אלא שליותר לא ראה הקדוש ברוך הוא בו צורך שיהיה בעוה"ז לבד מאלו שמתו לעונש דמיתה וזכרת ובני עלי שמפורש בקרא דהוא לעונש משום החטא. אך אלו שמתו קודם שהולידו בנים מסתבר שהוא מצד ריע מזליה לעונש ויש טעם להקפיד שלא לקרא תינוק בשמם.

ולכן בעובדא זו שאחותו מתה בת כ"ח שנה אם מתה בלא בנים ודאי יש להקפיד שלא לקרא הבת הנולדה לו על שמה, ואם יש לה בנים הוא ספק אם הוא לעונש ויש קפידא או שהוא מצד קצבת השנים וליכא קפידא... אבל אם אשתו מקפדת אין לו לבטל דעתה מאחר שעכ"פ יש מקום להקפיד.

אבל נראה דאם ישנה השם במקצת מכפי שנקראה אחותו אין שוב בזה קפידא, דהא כתב הישי"ש שם ואולי כיוונו למעלת הנביא ושינו בו קצת, היינו ששם ישעיה שאצלנו הוא על שם הנביא אבל מפני שאירע מזליה שינו קצת לקרא ישעיה ולא ישעיהו. וזה מהני לסלק הקפידא, וכן איתא בחת"ס סימן כ"ח בשם עקיבא שאצלנו הוא ע"ש ר' עקיבא התנא ומשנים הרבה לכתוב עקיבא בהא אף שבגמ' נכתב עקיבא באלף, כי היכי דיהיה שינוי קצת באשר שר"ע נהרג עיין שם, הרי חזינן דשינוי קצת מסלק הקפידא. ואם הוא שם שאין יכולין לעשות איזה שינוי טוב לקוראה בשני שמות דהוא להוסיף עוד שם על שם האחות, וזה ודאי מועיל לסלק הקפידא. ידידו, משה פיינשטיין

מקור 16 – קריינא דאגרתא – חלק ב' אגרת קמ"ט

בדבר שם על מי שנפטר ל"ע בצעירותו, רגיל אני לייעץ למשל כשהשם הוא אברהם, שהאב בשעת קריאת השם יתכוין שאם ח"ו לא מוצלח, שיהא נקרא ע"ש אדם פלוני, יהא השם אברהם ע"ש אברהם אבינו, או ע"ש הרב"ד, ז"ל, או ע"ש צדיק אחר שידוע שהיה שמו אברהם, ובאופן שיקרא השם שרוצה, אלא שהכוונה תהיה כנ"ל, וכ"ש אם יוסיף עוד שם ודאי טוב. הדו"ש יעקב ישראל קניבסקי

מקור 17 – שיעורי רבנו (הרב שטיינמן) עמ"ס ברכות

ואם אביו אומר לו לקרוא ע"ש אביו והיה אדם רשע יכול לחשוב ע"ש צדיקים אחרים, ואין זה סתירה לכיבוד אב, שסו"ס אביו מרוצה, ושפיר מקיים מצות כיבוד אב. ואף שלא כיון על מי שאביו אמר לו סו"ס דעתו נחה.

מקור 18 – במדבר לב, מא – מב

וַיֹּאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכַּד אֶת חֻמְתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חֹת חַיִּי: וְנָבַח הֶלֶךְ וַיִּלְכַּד אֶת קַנְתָּ וְאֶת בְּנֵי־הָאֵלֹהִים וַיִּקְרָא לָהֶן נָבַח בְּשֵׁמוֹ:

מקור 19 – ראש השנה טז ע"ב

"אמר רבי יצחק: ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, אלו הן: צדקה, צעקה, שינוי השם, ושינוי מעשה".

מקור 20 – ערוך לנר ראש השנה דף טז עמוד ב

צריך טעם שלא שמר הסדר דשינוי השם...

ויש לומר שמסדר אותם כסדר פעולתם שכל אחד פועל יותר מחברו, דצדקה פועל ביותר שמציל ממות ואח"כ צעקה שמציל רק ממצוקות ואח"כ שינוי השם שמשנה המזל בלבד, כמו בשרה ואח"כ שינוי מעשה שפועל לבד להעביר הרעה...

מקור 21 – רמ"א יורה דעה, סימן שלה סעיף י'

יש אומרים שמי שיגיש לו חולצה בביתו, ילך אצל חכם שבעיר שיבקש עליו רחמים, וכן נהגו לברך חולים בבית הכנסת, לקרא להם שם חדש, כי שנוי השם קורע גזר דינו.

מקור 22 – רמב"ם הלכות תשובה פרק ב, הלכה ד

מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני ה'... ומשנה שמו, כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים...

מקור 23 – יומא דף לח עמוד ב

"על הראשונים נאמר (משלי י, ז) 'זכר צדיק לברכה' ועל בן קמצר וחבריו נאמר 'ושם רשעים ירקב' (שם). מאי יושם רשעים ירקב? אמר ר' אלעזר: רקביבות תעלה בשמותן, דלא מסקינן בשמייהו.

מתלב רבינא, מעשה בדואג בן יוסף שהניחו [אביו] בן קטן לאמו. בכל יום היתה אמו מודדתו בטפחים ונותנת משקלו של זהב לבית המקדש וכשגבר אויב טבחתו ואכלתו ועליה קונן ירמיה (איכה ב, כ) 'אם תאכלנה נשים פרים עוללי טיפוחים'. משיבה רוח הקדש ואומרת 'אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא' חזי מאי סליק ביה".

רש"י: דלא מסקי בשמייהו - לא יקרא אדם לזנו שם אדם רשע.

רבינו חננאל: פיי שם רשעים ירקב. שאין אדם נקרא בזה השם ומצליח.

תוס' ד"ה דלא מסקי בשמייהו: בפרק בתרא דכתובות (דף קד:) גבי שני דיני גזירות אדמון וחנן בן אבישלום גריס ר"ת אבישלום משום דאמר ר"מ בחלק (סנהדרין דף קג:) אבישלום אין לו חלק לעוה"ב ואשכחן שם אדם אבישלום כדכתיב (אביה) בת אבישלום. וכן בפ"ק דשבת (דף יב:) גרסי הלל ושכנא דשבנא רשע היה וי"מ דתרי שבנא הו... וכיון דאחד היה צדיק מסקינן בשמיה.

חידושי הריטב"א: דלא מסקי בשמייהו. פירשו בתוספות כי מה שנהגו לקרוא שם צדיק ישמעאל כשמו של ישמעאל בן אברהם שהיה רשע דהיינו משום דסבירא לן כמאן דאמר כי ישמעאל עשה תשובה, אי נמי דשאני ישמעאל שהקב"ה קראו באותו השם.

מקור 24 – בראשית רבה פרשת וירא פרשה מט

א"ר שמואל בר נחמן שמותן של רשעים דומים לכלי קורייס, מה כלי קורייס כל מה שאת משתמש בהם הם עומדים, הנחתם הם מתרפים, כך שמעת מימך אדם קורא שם בנו פרעה, סיסרא, שנחריב? אלא אברהם יצחק יעקב, ראובן שמעון.

מקור 25 – ספר חסידים סימן רמד

ועוד אמר דברים שהשם גורם לטובה או לרעה. לטובה יש אדם שכל הנקראים בשמו יצליחו לגדולה... ויש שכל אלה להם להפך... לכן יתפלל אדם שכל הנקראים בשמו יהיו בהם מדות טובות האלה לא אחת מן המדות הרעות ושלא יקראו זרעו על אותן שמדות רעות תלויות בהן. כיצד יראה אדם כשיש שני אחים יקראו שם בניהם ובנותיהם אחר שם פלוני אפי" אחר צדיק ומתו בלא תולדות או שהיה מן המדות הכתובים למעלה לרעה בהם אל יקראו יותר באותו השם.

מקור 26 – שם הגדולים לחיד"א (מערכת גדולים א לד)

והיה אפשר לומר דהיכא דהשם עצמו הוא טוב, נאה ויאה – לא משגחינן אם אדם רשע נקרא בשם זה, והכא דשם אליעזר הוא טוב מאד ופתרונו דהמקום היה בעזרו, לכן משה רבינו קרא אליעזר.

מקור 27 – פני יהושע מסכת כתובות דף קד עמוד ב

לולי דברי התוספות היה נראה לי דלא שייך לומר דלא מסקינן בשמייהו אלא בשם דואג וכיוצא בו שהשם גופא מורה על זה שהיה רשע כדדרשינן [שם ק"ו ע"ב] דכתיב דואג וקרינן דויג שהיה הקדוש ברוך הוא דואג שמא יצא לתרבות רעה וא"כ שייך לומר דלא מסקינן בשמייהו. ועוד דמסתמא לא נמצא שום אדם צדיק שהיה לו שם כיוצא בזה משא"כ באבשלום וכיוצא בו דאפשר שקודם לזה כמה צדיקים נקראו בשם זה ואבשלום גופא נראה שהיה צדיק קודם שמרד באביו.

מקור 28 – הרב שלמה זיון (תחומין יח עמ' 145)

מי שבחר בשמות אלו עושה זאת בכוונה למרוד ובאופן הפגנתי, ובודאי מתכוונים לנמרוד המופיע בתנ"ך. שהרי לא מצינו במקומות אחרים שמות אלה. זו תופעה בלתי רצויה, ואין לעשות כן לתת שמות אלו לילדי ישראל.